

DYSLALIE

Výběr ze snímků – další zdroje, praktické materiály a postupy budou součástí výuky.

dyslalie

- neschopnost používat jednotlivé hlásky anebo skupiny hlásek v komunikačním procesu podle příslušných jazykových norem
- „patlavost“
- Articulation disorders – S.O.D.A.
- substitution – paralalie – nahrazení
- omission – mogilalie – vynechání
- distortion – dyslalie/odchylná výslovnost hlásky
- addition – polylalie – přidání hlásky

dyslalie

- Fonetický aspekt – výslovnost – používání jednotlivých hlásek
- Fonologický aspekt – schopnost spojovat hlásky do slabik, slov, vět – základ pro další jazykové roviny

etiologie

- dědičnost artikulačních a motorických specifíků
- snížená schopnost fonematické diferenciacce
- narušení sluchového a zrakového vnímání
- poškození CNS
- anatomické odchylky mluvidel
- negativní vlivy prostředí

klasifikace

vývojové hledisko

- fyziologická dyslalie
- .....?
- dyslalie pravá

etiologické hledisko

- **orgánová dyslalie**

- lokalizace příčiny
- akustická – audiogenní
- centrální
- dentální
- labiální
- palatální
- linguální
- nazální

- **funkční dyslalie**

- motorická – celková neobratnost
- senzorická – nesprávné vnímání a diferenciací mluvních zvuků

hledisko kontextu

- **hlásková**
- zasaženy jednotlivé hlásky
- **kontextová** – slabiková, slovní
- v izolované podobě
výslovnost správná
- v kombinacích nesprávná

další varianty:

- dyslalie nekonstantní
- dyslalie nekonekventní

klasifikace podle rozsahu

- **dyslalia levis (simplex)**
  - monomorfní
  - polymorfní
- **dyslalia multiplex (gravis)**
- **dyslalia universalis**

diagnostika

- zjištění příčin, druhu i rozsahu obtíží ve výslovnosti
  - způsob dýchání
  - motorika orofaciální oblasti – mimika, pohyb rtů a jazyka
  - kvalita chrupu
  - orientační vyšetření sluchu
  - vyšetření fonematické diferenciacce
-
- hravá forma
  - pojmenování obrázků, opakování slov – specifika výběru
  - rozhovor + spontánní projev
  - recitace, zpěv

zásady spojené s terapií dyslalie

- zásada krátkodobého cvičení
- zásada využití sluchové kontroly
- zásada používání pomocných hlásek
- zásada minimální akce

terapeutický přístup

1. **přípravná cvičení**
2. **vyvozování hlásek**
3. **fixace**
4. **automatizace**

1. přípravná cvičení

- rozvoj oromotoriky
- pasivní cvičení – masáže
- aktivní cvičení – specifika motoriky rtů, jazyka, měkkého patra a VF závěru

1. přípravná cvičení

- rozvoj sluchové percepce
- fonemický sluch
- **sluchová kontrola**
- posilování fce korového analyzátoru

1. přípravná cvičení

- **možnosti rozvoje sluchové percepce - diferenciacce**
- rozlišení slov s vizuálním podnětem
- rozlišení slov bez vizuálního podnětu
  - změna hlásky, samohlásky
  - změna:
    - znělosti/sykavek/kvantity samohlásek/měkčení
    - rozlišení bezvýznamových slabik

1. přípravná cvičení možnosti rozvoje sluchové percepce

2. vyvozování nové hlásky

- **vývojové hledisko**
- imitace přirozeného vývoje řeči
- artikulační návaznost
- **nevývojové hledisko**
- prioritní hlásky – ve jméně dítěte
- prioritní jsou nejfrekventovanější hlásky jazyka
- při redukci – hlásky na začátku slova – jejich chybná realizace přispívá k nesrozumitelnosti řeči

2. vyvozování nové hlásky

- **při vyvozování lze použít:**
- nápodoba + logopedické zrcadlo
- přírodní a technické zvuky – fffffff napodobování větru
- hlásky artikulačně blízké
- mechanická cesta – špátle, sondy, vibrační přístroje – pouze výjimečně

2. vyvozování nové hlásky schéma artikulační návaznosti

T	D	N		
	D	R	Ř	
	D	G	K	
T	C	S	Z	
T	Ť	Č	Š	Ž
	Ť	Ď	Ň	
T	K	CH		

2. vyvozování nové hlásky

- **další možnosti:**
- nápodoba
- multisenzoriální postup - zrak, hmat, chuť
- vybavení hlásky bez mluvního vzoru – obrázky/otázky – jak dělá had?....

3. fixace

- upevnění artikulačních stereotypů dané hlásky
  - propojení pohybové a zvukové podoby
  - slova artikulačně jednoduchá – respektování vývoje výslovnosti
-
- vhodná hláska A
  - se sykavkami hláska I

3. fixace

- volba slov a dalšího materiálu vychází z potřeb a možností dané osoby – s respektem k vývoji výslovnosti
- slova s hláskou na počátku
- slova s hláskou na konci
- slova s hláskou uvnitř slova
  - náročnější artikulace
  - sluchová analýza

3. fixace náročnost slov

- slova s otevřenou slabikou (sele)
- slova s uzavřenou slabikou (myš-ka)
- slova se souhláskovými skupinami
(čtvrtek, smrček, pštros)
- slova by neměla obsahovat hlásky, které ještě dítě neumí správně vyslovovat
- dítě musí slovu rozumět
- individuální zájem

4. automatizace

- správná výslovnost dané hlásky ve spontánní řeči
- jednoduché opakování slov – pojmenovávání obrázků, reprodukce říkanek, čtení
- správná výslovnost v dialogu a monologu
- fyziologická výslovnost se musí automaticky vybavovat ve spontánní artikulované řeči

zdroje

- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2007). Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Brno: Computer Press.
- Guthová, M., & Šebianová, D. (2011). Terapie dyslalie. In V. Lechta et al., *Terapie narušené komunikační schopnosti*. 2. vyd. Praha: Portál.
- Klenková, J. (2006). *Logopedie*. Praha: Grada.
- Krahulcová, B. (2007). *Dyslalie/patlavost*. Praha: Beata Krahulcová – Beakra.
- Kutálková, D. (2011). *Budu správně mluvit: Chodíme na logopedii*. Praha: Grada.
- Kutálková, D. (2011). *Budu správně mluvit: chodíme na logopedii*. 1. vyd. Praha: Grada.
- Neubauer, K. (2011). *Artikulace a fonologické rozlišování hlásek: jak předcházet rozvoji odchylek výslovnosti u dětí*. Havlíčkův Brod: Tobiáš.
- Salomonová, E. (2007). Dyslalie. In E. Škodova & I. Jedlička. *Klinická logopedie*. 2., doplněné vydání. Praha: Portál.